Poczta opłacona ryczałtem.

BIULETYN KOWIEŃSKI
WILBI

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) ZAMKOWA 3—3.

Nr. Wilno, dnia 20 lutego 1930 roku. 235.

Treść numeru:

I.ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

II.ZAGADNIENIA GOSPODARCZE.

III.ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNETRZNEJ I ZYCIE SPOŁECZNE.

---oooO § Oooo---

§

I.ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

Prasa litewska o podróży Strandmana do Polski.

"Lietuvos Zinios" Nr.38 z dn.15.II.1930 r.Art.p.t."Błędne skutki polityki bałtyckiej". Streszczenie:

Mieliśmy pewne próby reakcji na manifestację przyjaźni polsko-estońskiej w Wilnie i Warszawie. Prezes Rady Państwa p.Szylingas zrzekł się stanowiska prezesa towarzystwa jedności estońsko-litewskiej. Kilkudziesięciu studentów usiłowało urządzić demonstrancję przed poselstwem estońskiem i przy okazji wyrazić votum zaufania p.Voldemarasowi. Słowem wizyta Strandmana w Polsce znalazła oddźwięk na ulicach Kowna i wreszcie według ELTY, przedstawicielowi ministerstwa spraw zagranicznych wypadło wyrazić posłowi estońskiemu ubolewanie z powodu demonstracji przeciwko Estonji.

Niewątpliwém, iż Estonja i Polska dążą do ściślejszych stosunków i manifestacja przyjaźni ma znaczenie polityczne. Czy jednakże jest to niespodzianką? Cały czas polityka estońska szła w tym kierunku. Byłoby jednak niesłusznem dopatrywać się w tem jakiejbądź nieprzyjaźni względem Litwy. Estonja szuka sprzymierzeńca przeciwko ewentualnemu niebezpieczeństwu ze Wschodu, którego Estończycy obawiają się zwłaszcza po powstaniu 21 grudnia 1924 roku w Tallinie. Nie jest tajemnicą, iż między Estonją a Łotwą również są pewne umowy na wypadek niebezpieczeństwa.

Podróż Strandmana do Warszawy jest tylko wskaźnikiem błędnej separatystycznej polityki państw bałtyckich, które zamiast stworzenia własnego związku, uciekają się pod opiekę Warszawy, Berlina czy Moskwy.-

"Socjaldemokratas" Nr.7 z dn. z dnia 15.II.1930 r.Art.p.t.: "O sąsiedzie, który przejechał opodal". Streszczenie:

Krok p.Strandmana nie może nie wzbudzić zainteresowania ludu litewskiego. Jeśli Estonja, przystępując do militarnego związku z Polską, zaostrza stosunki na Wschodzie i przyczynia się do wzrostu niebezpieczeństwa awantur wojennych, tedy wystawia ona na większe niebezpieczeństwo również i Litwę, nawet jeśli się zostawi na uboczu kwestję wileńską. Wycofanie się Estonji z rodziny państw bałtyckich utrudnia gwarancję bezpieczeństwa inną drogą. Partje socjalistyczne państw bałtyckich na wspólnej konferencji w Rydze porozumiały się co do zasadniczego kierunku stworzenia bliższego związku między Estonją, Łotwą a Litwą. Obecnie, jeśli podróż Strandmana drogi tej nie zamyka, to w każdym razie ją utrudnia.-

Minister spraw zagranicznych Estonji o pretensjach Litwy z powodu podróży Strandmana.

Minister spraw zagranicznych Łotwy w dniu 16 b.m. udzielił przedstawicielom prasy wywiadu, w którym poruszając kwestję podróży Strandmana do Polski, między innemi oświadczył:

Co się tyczy usposobienia w Litwie, jakie się wytworzyło po podróży głowy państwa estońskiego Strandmana do Warszawy, to kwestję zbliżenia państw bałtyckich Litwa chce powiązać poparciem

jej pretensyj w konflikcie polsko-litewskim. Z tego powodu muszę oświadczyć, że stanowisko Estonji jest zupełnie wyraźne. Konflikt polsko-litewski powinien być rozstrzygnięty jedynie w drodze bezpośrednich rokowań. Niezadowolenie Litwy z zatrzymania się Strahdmana w Wilnie jest szukaniem drobnych przyczyn, szykanami wobec swego partnera.-

G ł o s p r a s y f i ń s k i e j o a k c j i z b l i ż e n i a z P o l s k ą .

Pismo fińskie "Halsinkin Sanomat" usprawiedliwia podróż Strandmana do Warszawy. Akcję zbliżenia z Polską rozpoczął już łotewski minister spraw zagranicznych Meyerowic. Rozumiał on zarazem, iż jeśli projekt ten dojdzie do skutku, Litwa oddali się od państw bałtyckich. Jednak Meyerowic wybrał państwo silniejsze - Polskę. Ku tej polityce skłonna jest również Estonja. Że w ostatnich latach polityka ta nie była kontynuowana, winni są temu ministrowie spraw zagranicznych Łotwy, którzy nie chcieli oddalić się od bratnich Łotyszom Litwinów. Zeelens pozatem uważał za potrzebne zbliżenie z Rosją sowiecką. Skutki tej polityki zagranicznej Łotwy były takie, iż centrum polityki bałtyckiej przeniosło się z ~~Tallinaxdo~~ Rygi do Tallina.-

B y ł y e s t o ń s k i m i n i s t e r R e b a n e o p o d r ó ż y S t r a n d m a n a .

Były estoński minister spraw zagranicznych Rebane, w piśmie "Paewalet" poddaje ostrej krytyce podróż Strandmana do Warszawy. Rebane przyznaje, że wizyta była krokiem politycznym, który może za sobą pociągnąć polityczne skutki. Wskazuje on, że Rosja sowiecka nieprzychylnie zapatrywała się na podróż Strandmana do Warszawy. Rząd łotewski zarzucił Estonji, że został on powiadomiony dopiero po dwóch dniach od opublikowania w prasie podróży Strandmana. Następnie Rebane, komentując zatrzymanie się Strandmana w Wilnie, wskazuje, iż Estonja dotychczas w kwestji wileńskiej była neutralną. Strandman jest pierwszym prezydentem, zwierzchnikiem państwa, który się zatrzymał w Wilnie, uważanem przez konstytucję litewską za stolicę Litwy. Po tym wypadku trudno będzie Estonji utrzymać neutralność w kwestji wileńskiej. Będzie ona musiała dołożyć wielkich wysiłków w celu wznowienia z Litwą dobrych stosunków. Politycy estońscy, którzy jechali do Warszawy, powinni byli mieć to na uwadze. Komunikowano, iż podróż Strandmana odbyła się za wiedzą parlamentu. Wszelako sprawa ta jest jeszcze niejasna. Tak ważny krok, jak podróż Strandmana, musiał się odbyć za zgodą partji.-

P o d p i s a n i e u k ł a d u w s p r a w i e o d s z k o d o w a n i a p a ń s t w o m s p r z y m i e r z o n y m . Poseł litewski w Paryżu, Klimas, francuski minister spraw zagranicznych i ambasadorowie Anglji i Włoch, podpisali protokuł umowy w sprawie odszkodowania wydatków, związanych z okupacją i administrowaniem kraju Kłajpedzkiego.-

U d e k o r o w a n i e d y r e k t o r a "L e t y". Aktem prezydenta państwa, dyrektor łotewskiej agencji telegraficznej "Leta", Berzinš, został udekorowany orderem Gedymina III stopnia.-

P e r t r a k t a c j e d e l e g a c j i ł o t e w s k i e j i l i t e w s k i e j . Jak podaje "Pedeja Fridi", w Genewie odbędzie się spotkanie delegacji łotewskiej i litewskiej w sprawie rozejmu celnego. Delegacje będą pertraktowały o litewsko-łotewskim układzie handlowym.-

II. ZAGADNIENIA GOSPODARCZE.

Zebranie akcjonarjuszów Banku Litewskiego.

W dniu 15 b.m. odbyło się zebranie akcjonarjuszów Banku Litewskiego, na którem dyrektor Banku Paknis, oświadczył, co następuje:

Ubiegły, siódmy rok działalności Banku nie odznaczał się ani szczególnym rozwojem obrotu, ani bardziej osobliwym wzrostem zysków. Przyczyniła się do tego wielka niejednolitość warunków, które częstokroć były nieprzychylne. Początek ubiegłego roku zaczął się pod znakiem troski, wywołanej nieurodzajem w północnej Litwie. Mimo iż sytuacja gospodarcza w środkowej i południowej Litwie była niezrównanie lepszą, ogólny nastrój przygnębienia udzielił się całemu krajowi i spowodował zarówno spadek mocy nabywczej ludności, jak i redukcję wytwórczości w przemyśle. Tak np. przemysł garbarski zredukował swą produkcję do 30 %, manufaktura - do 40-50 %, młyny zmniejszyły w niektórych miejscowościach swą produkcję o 20-30 %, toż samo dotyczy przemysłu metalurgicznego. W związku z tem w ciężką sytuację popadł również handel. Jeśli się nabywa, to tylko w formie weksli, których kontrahenci nie chcą przyjmować. Niezwykle wielka fala bankructw, która się rozpoczęła w roku 1928, trwała i w początku 1929 roku - w ciągu pierwszych trzech miesięcy zbankrutowało 37 firm i 13 firm popadło w ciężką sytuację: pasywa netto wynoszą przeszło 6 miljonów. Wzrosła znacznie liczba protestowanych weksli. Bilans handlu zagranicznego, który zazwyczaj w pierwszych miesiącach roku przynosił znaczne aktywa, w roku ubiegłym był wyrównany, z nieznaczną tendencją w kierunku aktywności i gwałtownym spadkiem obrotu.

W śródleciu sytuacja się zmienia na lepsze. Bankructwa ustają, liczba protestowanych weksli zmniejsza się, przemysł i handel zaczynają powracać do normalnego stanu, pomyślnie rozwija się mleczarstwo i w znacznej mierze przyczynia do aktywności bilansu.

Jesienią i pod koniec roku sytuacja jeszcze bardziej się poprawia. Składa się na to dobry urodzaj, wysokie ceny drobiu i bydła. Bilans handlu zagranicznego staje się wyraźnie aktywnym. Proces odbudowy przemysłu i handlu postępuje dalej, zwłaszcza w handlu importowym. Nadto trwa wzmożona akcja budowlana.

Ta jednak tendencja rozwoju nie była całkiem równomierna i jednakowa i, zwłaszcza u schyłku roku, wypada notować coraz więcej i więcej objawów tamujących rozwój. Dwie rzeczy zniweczyły pomyślne widoki jesieni: katastrofalny spadek ceny zboża i brak rynków zbytu dla lnu. Z tych to przyczyn znaczne obszary, przeważnie te same, które w roku ubiegłym ucierpiały z powodu nieurodzaju, nie mogą i dziś powetować klęskę i cierpią brak gotówki. Znów staje się tam palącą kwestja kredytów i pomocy. Ciężki stan rolnictwa wpływa również na handel i przemysł tych okręgów. Zwłaszcza niełatwa i niewyraźna jest sytuacja eksportu. Wobec braku rynków zbytu dla lnu, w bilansie handlu zagranicznego tworzy się znaczna luka. Młynarze, przemysłowcy i kupcy leśni również przeżywają z tej racji dość ciężkie przesilenie.

Rozwój operacyj bankowych również przedstawia nierówny i niejednostajny widok. Suma pożyczek na początku roku wyniosła 91 miljon. W styczniu i lutym stale się zmniejsza, w marcu-kwietniu z powodu sezonowych kredytów na eksport, cokolwiek wzrasta i później, w ciągu całego lata w związku ze zwiększeniem kredytu dla rolników, niemal się już nie zmniejsza i średnio wynosi 85-86 milj.lt. We wrześniu, gdy się eksport zwiększa, znów wzrasta do 90 milj., pozostając na tym poziomie do początku listopada, poczem znów opada. W końcu roku pozycja pożyczek wynosi blisko 86 miljonów, czyli przeszło o 5 milj. mniej, niż na początku roku.

Niemal równolegle z sumą pożyczek rozwija się obrót banknotów. Na początku roku - koło 85 milj., później cokolwiek się

zwiększa, latem wykazuje pewien nieznaczny spadek, w jesieni dosięga swego punktu kulminacyjnego /104, 9 milj. w październiku/, w grudniu zaś wynosi 94, 8 milj. W końcu roku, z powodu spadku kursu dolara zwiększyły się znacznie zakupy not dolarowych.

Zapas waluty obcej, który w styczniu wynosił 43, 6 milj., zmniejszał się aż do jesieni, od października jednak wykazuje stały wzrost i w grudniu sięga 78, 4 milj. Jest to rekordowa suma zapasu waluty, jakiej bank dotąd ani razu nie posiadał. Wzrost ten tłumaczy się zwiększeniem eksportu, wzmożoną przesyłką gotówki z Ameryki /33, 6 milj. wobec średnich 29-30, 5 milj. w latach ubiegłych/, frekwencją cudzoziemców w uzdrowiskach litewskich i wymianą not dolarowych na Litwie.

78 miljonów waluty zagranicznej, 35 milj. złotą - tworzą razem w ostatnim dniu ubiegłego roku niemal 122 %, owe pokrycie bank notów, znajdujących się wówczas w obiegu. Na początku roku 1929-go pokrycie wynosiło 97 %, w ciągu roku nie spadło poniżej 85 %. Depozyty banku wzrosły o 16 milj.lt. i wyniosły w końcu roku 96, 4 milj. litów.

Suma wkładów w banku w pierwszych dziewięciu miesiącach wzrosła o 14 milj., ich dyskonta i pożyczki wzrosły w tym samym czasie o 23 milj. W związku ze wzrostem własnych resursów banki w ubiegłym roku korzystały coraz mniej z kredytów Banku Litewskiego. Wogóle kredyty tych banków w Banku Litewskim wykazują stałą tendencję zniżkową.

W ubiegłym roku wypadło nietylko obniżyć odsetki pożyczek, lecz również opłaty z rozmaitych operacyj bankowych. W ten sposób w roku ubiegłym zaznaczyła się ze strony Banku tendencja obniżenia ceny kredytu.

Po sprawozdaniu zarządu banku, zostało ono jednogłośnie przyjęte. Dyrektor Paknis poinformował, iż w ciągu roku ubiegłego bank miał 9.968.521 lt. zysku, w tem: 8.218.521 lt. pokrywają wydatki na administrację, 1.387.377 lt. stanowią straty, 1.218.257 lt. przypada na amortyzację mienia nieruchomego i t.d., 1.750.000 lt. wynosi czysty zysk, który postanowiono podzielić w sposób następujący: 10 % wyznaczyć do kapitału rezerwowego, 10 % - na dywidendy dla akcjonarjuszów. 2 % - na tantjemy dla członków zarządu Banku, jedną trzecią część - dla państwa. Sumę 116.000 lt. przyznano pracownikom Banku / gratyfikacje w wysokości dwutygodniowej pensji/ i jedną piątą tantjemy dla członków rady. Akcjonarjusze postanowili oprócz tego nabyć lub zbudować dom w Poniewieżu dla miejscowego oddziału Banku Litewskiego.-

A s y g n a t a n a u t r z y m a n i e p o z i o m u c e n z b o ż a . Gabinet Ministrów asygnował na ostatniem posiedzeniu jeszcze 2 milj.lt. na utrzymanie poziomu cen zboża. Jednak, wobec katastrofalnego spadku cen zboża za granicą, gabinet ministrów ustalił ceny cokolwiek niższe niż te, które się płaciło dotąd przy zakupach. Stosownie do jakości zboża, gabinet ministrów ustalił następujące ceny za centnar: pszenicy - 19-22 lt., żyta 14-16 lt., jęczmienia dla gorzelni 13-15 lt., jęczmienia dla karmu - 12-14 lt., owsa 10-13 lt. W ciągu dwóch ostatnich tygodni zakupy zboża były czasowo zawieszone, a to dlatego, iż "Lietukis" musiał złożyć rachunek z wyasygnowanych jesienią ubiegłego roku przez gabinet ministrów 1.000.000 lt. na zakupy zboża.-

W a r u n k i g o s p o d a r c z e w L i t w i e w r o k u u b i e g ł y m . W 1929 r. w Litwie było w obiegu 107, 1 milj.lt. Weksli zaprotestowano na sumę 3, 8 milj.lt. Minimum utrzymania wynosiło miesięcznie 125 lt.-

O b n i ż e n i e s t o p y d y s k o n t o w e j . Bank Emisyjny rozważa możliwość zmniejszenia stopy dyskontowej do 7-5 %. Pozatem, z inicjatywy Banku Kooperacyjnego odbyła się w tej sprawie narada działaczy bankowych.-

III.ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

"Lietuvos Aidas" o partjach litewskich.

"Lietuvos Aidas" Nr.40 z dn.18.II.1930 r.Art.p.t."Zorganizowanie narodu". Streszczenie:

Nasze partje nie są polityczne. Kwestje polityczne grają u nich zupełnie nieznaczną rolę. Jeżelibyśmy chcieli np. wskazać na różnicę polityczną między ludowcami a chrześcjańską demokracją, mielibyśmy nielada zadanie. Nasze partje są uniwersalne. Chcą one objąć wychowanie, religję, kościół, problem życia pozagrobowego i całą metafizykę. Nie mówi się u nas, że ta czy inna partja jest zła ze względu na swą politykę wewnętrzną, zagraniczną czy gospodarczą, lecz dlatego, że znajdują się w niej obłudni dewocharze, albo bezbożni masoni. W organach prasowych naszych rzekomo politycznych partyj znajdziemy więcej teologji i metafizyki, niż polityki. Dyskusje toczą się nie o tem, jak lepiej porządkować gospodarkę i polepszyć warunki kredytu, lecz o tem, kto jest gorszym, a kto lepszym katolikiem.

Nasze rzekome partje polityczne przyzwyczaiły się przeważnie walczyć i zwyciężać przy pomocy argumentów religijnych i metafizycznych. Walki partyjne nietylko pobudzały zmysły religijne i antyreligijne, lecz i zabijały patrjotyzm, bez którego państwo nie może długo się utrzymać. Na pierwszem miejscu programu naszych partyj często figurowały nie ojczyzna, nie nauka, lecz przyniesione z obczyzny ideały o charakterze międzynarodowym. Entuzjazm, jaki panował podczas tworzenia państwa, znikł. Zamieniły go karjerowiczowstwo i egoizm. To też nasze doświadczenie z partjami jest dość smutne.

Partje znajdujemy wszędzie, wszelako partje partjom nie są równe. Okres panowania naszych partyj zostawił tylko rozłam, walki wewnętrzne, dezorganizację i obfitość spraw karnych. Takiego "zorganizowania" nie życzymy naszemu narodowi ani my, ani nikt, kto mu życzy dobra.-

"Lietuvos Zinios" o sprawie Pleczkajtisa.

"Lietuvos Zinios"Nr.40 z dn.18.II.1930 r.Art.p.t."Po zakończeniu sprawy Pleczkajtisa". Streszczenie:

Na sądzie w Insterburgu nie widzieliśmy słynnego Pleczkajtisa i pleczkajtjady, która w swoim czasie wywołała sensację nietylko w Litwie, lecz i zagranicą. Na ławie oskarżonych siedział nieszczęśliwy emigrant, który w jakimś celu podróżował przez terytorjum Niemiec. Czytając opisanie sprawy, nie można się pozbyć wrażenia, iż sąd niemiecki świadomie unikał poruszania tych okoliczności, które osobistą sprawę z Pleczkajtisem mogły rozszerzyć do pleczkajtjady, t.j. postawić sprawę na należytej płaszczyźnie i nadać jej ścisły kierunek.

Po sądzie w Insterburgu pleczkajtjada została tą samą ciemną historją, jaką była przedtem. Sąd insterburski zawiódł pokładane na nim nadzieje, zatuszował sprawę Pleczkajtisa i w ten sposób dowiódł, że nie jest jakoby wolny od ubocznych wpływów politycznych. Tymczasem jednak mógł on całkowicie oświetlić zakulisową stronę pleczkajtjady. Wystarczyłoby tylko iść w ślady francuskiego sądu przysięgłych, który rozważał sprawę Litwinową, tembardziej iż zjawiska, podobne do pleczkajtjady, mają znaczenie nietylko "litewskie", lecz międzynarodowe. Od demokratycznego sądu niemieckiego, że powie on, kim jest naprawdę Pleczkajtis, czy prowokatorem, czy uczci-

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

wym człowiekiem. Miało być zupełnie wyjaśnione, czy pleczkajtjada była tworem polskim, czy też awanturą rewolucyjną. Bardzo dziwnem jest, że nawet tajemnicza historja z Pleczkajtisem z bronią na terytorjum Niemiec nie została zupełnie wyjaśniona, jakgdyby sąd nie chciał zagłębiać się w jej powstanie. Wyjaśnić ją można było tylko oświetlając całą pleczkajtjadę, gdyż sprawa w Insterburgu była jednym z jej epizodów.

Z tego widać, że znalezienie prawdy w pleczkajtjadzie dla niektórych nie jest korzystne. Można o tem również sądzić z tego, że najbardziej zainteresowani ludzie nie robią żadnych kroków w tym kierunku i poprzestają na formalnych wymówkach. W każdym jednak razie, prawda się wyjaśni i niektórzy doczekają się chyba nadzwyczajnych "niespodzianek".-

N o w y p r o j e k t u s t a w y o w i ę z i e n i a c h. Ministerstwo Sprawiedliwości opracowuje nowy projekt ustawy o więzieniach. Między innemi, projekt przewiduje przymusową pracę więźniów we wszystkich zakładach karnych. Przy więzieniach zostaną założone szkoły rzemieślnicze. Sprawami więziennictwa będzie zarządzała specjalna rada przy Ministerstwie Sprawiedliwości. Następnie projektuje się polepszenie sytuacji materjalnej więźniów i wogóle wprowadzenie bardziej łagodnego ustroju. Więźniowie, skazani na mniejsze kary, będą za dnia korzystali z wolności, wieczorem zaś wypadnie im powracać na noc do więzień. Ogółem cała Litwa ma obecnie 3.523 więźniów. 1.385 odsiaduje areszt prewencyjny, resztę skazano na różne terminy więzienia. Więźniów politycznych jest 500.-

W i ę z i e n i e d l a n i e l e t n i c h p r z e s t ę p c ó w w U c i a n a c h . Ministerstwo Sprawiedliwości zamierza założyć przy więzieniu w Ucianach oddział dla przestępców nieletnich.-

A m n e s t j a w z w i ą z k u z r o c z n i c ą 1 6 l u t e g o . W związku z rocznicą 16-go lutego darowano karę względnie zmniejszono ją, około 30 więźniom politycznym i kryminalnym. Wśród ułaskawionych znajduje się 14 studentów, którzy w swoim czasie zostali skazani na karę więzienia za styczność z tajną organizacją, która szykowała zamach na premjera Voldemarasa .-

P o z w o l e n i e n a p o w r ó t w y s i e d l o n e g o z a g r a n i c ę a d w o k a t a . Uzyskał zezwolenie na powrót do Litwy znany marjampolski adwokat Bułat i jego małżonka, którzy w swoim czasie zostali wydaleni zrazu do Worń, następnie zaś poza granice Litwy, jako krewni studenta Wosylusa, który dokonał zamachu na prof.Voldemarasa.-

U s t a w a o e m e r y t u r a c h d l a i n w a l i d ó w - ż o ł n i e r z y a r m j i r o s y j s k i e j . Gabinet Ministrów przyjął projekt ustawy o inwalidach-żołnierzach armji rosyjskiej. Na mocy ustawy emeryturę otrzymają ci obywatele Litwy, którzy zostali inwalidami do 16 lutego 1918 roku i utracili 25 % zdolności do pracy.-

D o k o ł a ó s m e j r o c z n i c y u n i w e r s y t e t u l i t e w s k i e g o . W związku z ósmą rocznicą uniwersytetu litewskiego, odbyło się w gmachu uniwersytetu posiedzenie rady profesorów, na którem również byli obecni premjer Tubelis i minister Oświaty Szakenis.-

E m i g r a c j a z L i t w y w s t y c z n i u r . b . W styczniu r.b. wyemigrowały z Litwy 1.423 osoby. W tem: do Argentyny 605 osób, Brazylji - 408, Afryki - 92, Kanady - 42, Urugwaju - 186, Stanów Zjednoczonych - 73, Kuby - 3, Meksyku - 5, Palestyny - 9.-